

DORACAK

PËRDORIMI I SISTEMIT SOFTWARE DHE ACCESS DATA BASE PËR HEDHJEN, PËRPUNIMIN E INFORMACIONIT DHE PËRGATITJEN E RAPORTIMIT TË MONITORIMIT TË FAUNËS SË EGËR

Tiranë, më 30 Dhjetor 2016

Doracaku u përgatit nga Instituti për Ruajtjen e Natyrës në Shqipëri (INCA), në kudër të projektit “Inventarizimi për Sistemin e Monitorimit të Faunës së Egër” (SiMF), i mbështetur nga Ministria e Mjedisit (MM) dhe Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura (AKZM).

Në këtë doracak jepen këshilla për përdorimin e Sistemit të Software dhe Access database për hedhjen dhe përpunimin e informacionit të terrenit të grumbulluar nga rangers-at. Gjithashtu, jepen udhëzime në lidhje me interpretimin e të dhënave, analizimin dhe përgatitjen e raportimit nga punonjësit e AdRZM-ve, në qarqe dhe stafi i AKZM.

Për zbatimin e këtij procesi janë ngarkuar dhe trajnuar përgjegjësat e Sektorit të Monitorimit dhe të Menaxhimit si dhe eksperti i GIS (Geographic Information System), në AKZM dhe përgjegjësat e Sektorit të Menaxhim-Administrimit dhe të Monitorimit, nga AdRZM-ve, të ngarkuar me detyrën e hedhjes dhe përpunimit të të dhënave të monitorimit, nëpërmjet programeve kompjuterike.

Doracaku mundëson dhe këshillon se si këta punonjës të mund të transferojnë të dhënat e grumbulluara nga terreni gjatë procesit të monitorimit dhe regjistrimit të faunës së egër prej rangers-ave, në formularët e përgatitur në mënyrë dixhitale, ruajtjen e tyre lokalisht edhe në server. Sistemi software dhe database Access, i instaluar tashmë në AdRZM-t, në nivel qarku dhe në AKZM, mundëson edhe lidhjen e të dhënave gjeografike me të dhënat e mbledhura në terren, në bazë të 5 protokolleve të miratuar. Njëherazi të dhënat eksportohen në formë të përshtatshme për t’u përpunuar nga programet GIS për analiza të detajuara gjeohapsinore.

Përdorimi i këtij sistemi siguron vlerësimin dhe menaxhimin e informacionit të grumbulluar, saktësinë e të dhënave, hartimin e përmbledhjeve dhe prezantimin e raportimit në bazë të kritereve të kërkuara; realizimin e hartave në nivel zone, qarku dhe kombëtare. Po kështu lehtëson dhe mundëson përgatitjen e një raporti përfundimtar/vjetor të kërkuara nga Ministria e Mjedisit dhe konventat ndërkombëtare.

Kontribut i veçantë për përgatitjen e doracakut është orfuar nga: Nihat Dragoti, Elson Salihaj, Arbër Fejzo dhe Goran Gugić.

INCA, inkurajon AKZM për riprodhimin dhe shpërndarjen e doracakut për qëllime studimi, trajnimit dhe edukimi.

Contents

HYRJE	3
UDHËZIME PËR HEDHJEN E INFORMACIONIT TË TERRENIT NË KOMJUTËR DHE RUAJTJA E TË DHENAVE NË DATABASE	4
NJOHURI MBI PËRDORIMIN E GPS (Garmin 64).....	5
a. Formulari nr. 1, PATRULLIMI.....	13
b. Formulari nr. 2, KONFLIKETET E FAUNËS SË EGËR	14
c. Formulari nr. 3, KAFSHË/SHPENDË TË VRARA/NGORDHURA.....	15
ç. Formulari nr. 4, AKTIVITETET E PALIGJSHME.....	17
d. Formulari nr. 5, MONITORIMI I FAUNËS SË EGËR.....	18
UDHËZIME PËR ANALIZIMIN, INTERPRETIMIN DHE RAPORTIMIN.....	20
RAPORTET PËR TË DHËNAT NË BASECAMP	22

HYRJE

Monitorimi i jetës së egër krijon bazën shkencore për identifikimin dhe mbrojtjen e llojeve dhe habitateve me një vlerë të veçantë natyrore si dhe për një administrim direkt dhe indirekt për një konservim të popullsisë së kafshëve të egra. Masa të drejtëpërdrejta për administrimin e jetës së egër përfshijnë për shëmbull riprodhimin, transferimin apo gjuetinë e kafshëve të egra, ndërkohë që masa indirekte përfshijnë për shëmbull përmirësimin e habitateve, parashikimin e foleve artificiale apo sigurimin e ushqimit. Një koordinim i bazuar shkencërisht dhe kontroll i administrimit direkt dhe indirekt i aktiviteteve në shkallë kombëtare, rajonale dhe lokale është i domosdoshëm për të konservuar në mënyrë të shëndetshme popullata jetike të shumë llojesh specimesh të egra.

Procesi i inventarizimit në terren i llojeve të faunës së egër objekt gjuetie, është një proces i rëndësishëm dhe gjatë të cilit kërkohet zbatimi me përpikëri i metodikave të inventarizimit. Njohja e cilësisë dhe dinamikës së popullatave natyrore është një element vendimtar për inventarizimin e tyre. Vlerësimi i numrit të popullatave duhet të jetë një pjesë integrale e çdo programi monitorimi.

Të gjitha të dhënat dhe informacionet e marra nga formularët, blloqet e shënimeve nga puna në terren, fotografi etj, hyjnë në një sistem të dhënash. Këto të dhëna janë pika nisje për analizën, por janë gjithashtu edhe arkiva themeltare. Sistemet dixhitale, që përdoren për SiMF, janë sisteme informatike gjeografike dhe database, që bëjnë të mundur ruajtjen dhe lidhjen e të dhënave gjeografike me të dhënat e mbledhura në terren, në bazë të 5 formularëve të miratuar, nëpërmjet aplikacioneve: Basecamp, Database (Access, SQL).

Basecamp mundëson planifikimin e transekteve, patrullimin dhe realizimin e detyrave, shkarkimin e të dhënave nga aparatet GPS, organizimin nëpër dosje të punës së secilës patrullë, dhe sipas sektorëve/zonave në terren. Ndërsa nëpërmjet Database, bëhet futja e informacioneve të formularëve në mënyrë dixhitale, ruajtjen e tyre lokalisht, por edhe në server. Po kështu dhe gjenerimin e raporteve nga të dhënat e futura, si për ADZM-të dhe AKZM-në, në bazë të kriterëve të preferuara për t'u pasqyruar. Të dhënat eksportohen në formë të përshtatshme për tu përpunuar nga programet GIS për analiza të detajuara gjeohapsinore.

Analiza e të dhënave, interpretimi dhe raportimi tregon se sa është arritur synimi i monitorimit, metodat e përdorur dhe mënyra e paraqites së një seti të dhënash. Instrumenti më i rëndësishëm, për të dhënat e analizave, përveç programeve standarte për bërjen e statistikave, janë edhe bërja e grafikeve, përdorimi i sistemit të të dhënave GIS. Përdorimi i këtyre instrumenteve nuk kërkon vetëm hardware apo software të përshtatshëm, por mbi të gjitha aftësi profesionale të përdoruesve.

Të dhënat e përftuara dhe informacioni i përdorur për vërtetim mund të përpilohet, të analizohet dhe të depozitohet në mënyra nga më të ndryshmet, por e rëndësishme është që të mund të sigurohen: shpërndarja, zhvillimet, përmasat dhe dendësia e popullatës, së

individëve riprodhues, kur ndodh procesi i çiftëzimit apo dhe shpërndarjes totale etj. Kësisoj bëhet e mundur të përpilohen raporte dhe hartat për:

- mbulimin e zonës së vëzhguar nga patrullimi;
- shpërndarjen e llojeve të faunës të egër;
- shtigjet dhe transektet e monitorimit si dhe të vendosjes së kamerave-kurth;
- rastet e konflikteve të faunës së egër;
- rastet e kafshëve dhe shpendëve të egra të vrara;
- rastet dhe llojet e aktiviteteve të paligjshme;
- zonat ku aktivitetet e paligjshme ndodhin me shpesh;
- rastet e kafshëve dhe shpendëve të egra të takuara gjatë vëzhgimit;
- gjurmët apo shenjat të tjera si: Jashtëqitje, lëkurë, qime, bri, thonj, pupla, gërvishtje, ulërima, etj).

Analiza e të dhënave të monitorimit kurdoherë ka nevojë të interpretohet dhe të përdoret për hartimin e aktiviteteve të mëpastajme, planeve, strategjive apo politikave të veprimit, në mënyrë që këto të fundit të jenë të bazuara në fakte dhe të jenë sa më efektive në përmirësimin e gjëndjes së popullatës së llojeve dhe habitateve si dhe të përmirësimin të menaxhimit të tyre.

Raportimi është i rëndësishëm pasi njerëzit janë të interesuar për rezultatet e monitorimit, mbi të gjithë ata që mbledhin dhe i përdorin këto të dhëna, përfshi dhe vendimarrësit. Por në këtë aspekt duhet bërë kujdes që jo të gjitha palët e përfshira apo të interesuara (publiku, përdoruesit dhe vendimarrësit) u nevojitet i njëjti informacion, dhe jo me të njëjtën urgjencë. Një nga mënyrat më të drejtpërdrejta për t'a bërë këtë është të përpilohet një raport "standard". Organizimi dhe raportimi i të dhënave në nivel qarku, është një formë akoma edhe më e përmbledhur e të dhënave të inventarizimit. Raporti më i plotë u nevojitet kryesisht institucioneve të qeverisjes qendrore, Ministrisë së Mjedisit, AKZM-së dhe institucioneve të tjera, për të përpiluar raportet dhe për të patur një pasqyrë të gjëndjes së popullatës së llojeve të ndryshëm në nivel kombëtar.

UDHËZIME PËR HEDHJEN E INFORMACIONIT TË TERRENIT NË KOMJUTËR DHE RUAJTJA E TË DHËNAVE NË DATABASE

Rangers-at, gjatë punës së tyre në terren, kanë evidentuar dhe fotografuar çdo ngjarje me të cilat janë ndeshur gjatë partullimit të zonave të planifikuara për vëzhgim. Informacionin e terrenit, të kërkuar, sipas Sistemit të Inventarizimit të Faunës së Egër (SiMF), të regjistruar në GPS dhe të plotësuar sipas udhëzimeve të 5 protokolleve, ia dorëzojnë përgjegjësit të ngarkuar për mirëmbajtjen e (SiMF), në AdRZM.

Rangers-at duhet që bëjnë kujdes gjatë kryerjes së vëzhgimit/inventarizimit, ku krahas njohurive për speciet objekt gjuetie apo dhe ato me status të veçantë ruajtjeje, të kenë mjetet/pajisjet dhe të gjithë protokollet e monitorimit si: *Formularin nr. 1, Patrullimi; Formularin nr. 2, Konfliktet e Faunës së Egër; Formularin nr. 3, Kafshët/Shpendët e Vrara/Ngordhura; Formularin nr. 4, Aktivitetet e Paligjshme; Formularin nr. 5, Monitorimi i*

Faunës së Egër; përfshirë, gjithashtu, shtigjet, transektet e inventarizimit dhe zonat e vendndosjes së kamerave-kurth.

Përgjegjësit e monitorimit dhe të menaxhimit, në AdRZM dhe AKZM, duhet të njohim mirë procesin e inventarizimit dhe të monitorimit, sipas përcaktimeve të SiMF, protokollet e monitorimit; sistemet software dhe database Access, që do të përdorin, të instaluar në kompjuterat e tyre; procesin e lidhjes së të dhënave gjeografike me të dhënat e mbledhura në terren, në bazë të 5 formularëve të miratuar; aplikacionet që do përdoren si: Basecamp, Database (Access, SQL); shkarkimin e të dhënave nga aparatet GPS; organizimin e tyre nëpër dosje/skedarë të punës së secilës patrullë; eksportimin e informacionit dhe ruajtjen e tyre lokalisht dhe në server; interpretimin e të dhënave, analizimin, përgatitjen dhe prezantimin e raportimit në bazë të kriterëve të kërkuara në nivel zone, qarku dhe në shkallë kombëtare.

NJOHURI MBI PËRDORIMIN E GPS (Garmin 64)

Qëllimi i përdorimit të GPS është të shpjegojë si:

- Të gjeni vendodhjet e sakta.
- Të Shënoni dhe riemëroni pikat e shtigjeve.
- Të gjeni vendndodhjen nga koordinatat e dhëna.

PSE ËSHTË E RËNDËSISHME VENDNDODHJA E SAKTË?

Njohja me vendndodhjen e saktë tuajën do t'ju ndihmojë në:

- Ndërtimin e një pamje të saktë se ku janë kafshët dhe se si ata janë duke e përdorur territorin e ZM.
- Kthimin në vendin e mëparshëm, psh duke u kthyer në vendin ku ka ndodhur një incident apo gjueti e paligjshme.
- Gjetja e dikujt apo diçkaje, duke i treguar një personi tjetër vendndodhjen nga radio.
- Sigurimi që gjithë të dhënat e monitorimit do të jenë të të sakta, së bashku me çdo hartë që do të prodhohet.
- Të merrni ose të jepni ndihmë në raste emergjente.

FUNKSIONET THEMELORE TË GPS

Një GPS portabël (psh. Garmin e-Trex) duke u lidhur me satelitin mundëson:

- Përcaktimin e saktë të kordinatave të vendndodhjes.
- Shënon dhe ruan vendndodhjen e mëparshme që ju mund të ktheheni atje përsëri.
- Ju drejton për në vendin e caktuar (psh nëse dikush ju jep koordinatat nga radio).

PËRMBAJTJA

- Setup
- System
- Display
- Tones
- Map

- Tracks
- Reset
- Page Sequence
- Units
- Time
- Position Format
- Heading
- Altimeter/Barometer
- Routing
- Marine
- Profiles
- About
- Main Menu

NDEZJA E APARATIT

- Mbaj shtypur **BUTONIN E NDEZJES**.

MARRJA E SINJALEVE SATELITORE

- Mund të nevojiten 30-40 sekonda për të marrë sinjalet satelitore.
- **Dil jashtë** në një zonë të hapur.
- **Ndiz aparatin** nëse është i fikur.
- **Pritë** ndërkohë që aparati është duke kërkuar sinjalet.

Një shenjë **pikëpyetje pulson** gjatë kohës që aparati është duke lokalizuar vendndodhjen.

- **Shtyp butonin** e ndezjes për të hyrë në faqen e statusit.

Sasia e vijave tregon fortësinë e sinjalit **GPS GLONAS**.

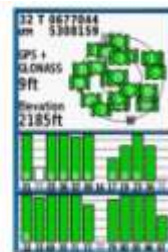
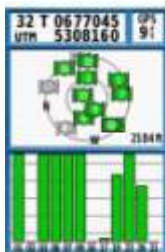
Nëse vijat janë jeshile pajisja ka marrë sinjalet satelitore.

1-Satellites: 01 – 31 GPS

2-Satellites: 01 – 32 GPS, 69 – 87 GLONASS

3-Satellites: 05 – 32 GPS, 33 EGNOS, 69 – 87 GLONASS;

"D": device receives and calculates EGNOS signal corrections.

BUTONAT

- **FIND**
shtyp për të hapur një menu kërkimi.
- **MARK**
shtyp për të ruajtur vendndodhjen si waypoint.
- **QUIT**

shtyp për të anuluar ose për tu kthyer në faqen e mëparshme.

– **ENTER**

shtyp për të zgjedhur opsionet dhe miratuar mesazhet.

– **PAGE**

shtyp për të naviguar në faqet kryesore.

– **SHIGJETAT**

shtyp shigjetat për të zgjedhur opsionet e menisë dhe lëvizur kursorin në hartë.

– **IN**

shtyp për të afruar hartën.

– **OUT**

shtyp për të larguar hartën.

PIKAT, RRUGËT DHE GJURMËT

PIKAT

Pikat janë vendodhje që ju regjistroni dhe ruani në pajisje.

KRIJIMI I NJË PIKE

Mund të ruani vendndodhjen e momentit si një pike.

1. Shtyp **MARK**
2. Nëse është e nevojshme, **selekto një fushë** për të bërë ndryshime.
3. Selekto **DONE** (enter).

PROJEKTIMI I NJË PIKE

Mund të krijoni një vendndodhje të re, duke projektuar distancën dhe drejtimin nga një vendndodhje e shënuar në vendndodhjen e re.

1. Nga menuja kryesore selekto **WAYPOINT MANAGER**
2. **Selekto** një pikë
3. Selekto **MENU**-Project Waypoint.
4. Jep drejtimin dhe selekto **DONE**
5. Selekto një **njësi matëse**.
6. Fut distancën dhe selekto **DONE**
7. Selekto **SAVE** (ruaj).

EDITIMI I NJË PIKE

Përpara se të editoni një pikë, ju duhet të **krijoni një pikë**.

1. Selekto **WAYPOINT MANAGER**.
2. Zgjidh **një pike**.
3. Zgjidh **karakteristikën për të ndryshuar**, psh. Emri.
4. Fut informacionin e ri dhe selekto **GO**.

FSHIRJA E NJË PIKE

1. Selekto **WAYPOINT MANAGER**.
2. Zgjidh **një pike**.
3. Selekto **MENU**-Delete.

NAVIGIMI DREJT NJË PIKE

1. Nga menuja kryesore, selekto **FIND** – Waypoints.
2. Selekto **një pike**.
3. Selekto **GO** (nisu).

- Nga menuja kryesore, selekto **FIND**
- **Coordinates**
- Enter **Location**
- **DONE**

RRUGËT

Një rrugë është një sekuencë pikash ose vendndodhjesh që ju çon në destinacionin final.

KRIJIMI I NJË RRUGE

1. Selekto **ROUTE PLANNER-CREATE ROUTE-SELECT FIRST POINT**.
2. Zgjidh **kategorinë**.
3. Zgjidh **pikën e parë** të rrugës.
4. Selekto **USE**.
5. Selekto **SELECT NEXT POINT** për të shtuar një pikë të re në rrugë.
6. Selekto **QUIT** për të ruajtur rrugën.

EDITIMI I EMRIT TË NJË RRUGE

1. Selekto **ROUTE PLANNER**.
2. Zgjidh **një rrugë**.
3. Selekto **CHANGE NAME**.
4. Fut **emrin e ri**.

EDITIMI I NJË RRUGE

1. Selekto **ROUTE PLANNER**.
2. Zgjidh **një rrugë**.
3. Selekto **EDIT ROUTE**.
4. Zgjidh **një pike**.

5. Zgjidh ***një opsion***.
 - për të parë pikën në hartë zgjidh **REVIEW**.
 - për të ndryshuar rradhën e pikave në rrugë zgjidh **MOVE UP** ose **MOVE DOWN**.
 - për të shtuar një pikë në rrugë zgjidh **INSERT**.
(pika e re futet përpara pikës që jeni duke edituar).
 - për të hequr një pikë nga rruga zgjidh **REMOVE**.
6. Selektto **QUIT** për të ruajtur rrugën.

SHIKIMI I RRUGËS NË HARTË

1. Zgjidh **ROUTE PLANNER**.
2. Zgjidh ***një rrugë***.
3. Zgjidh **VIEW MAP**

FSHIRJA E NJË RRUGE

1. Selektto **ROUTE PLANNER**.
2. Zgjidh ***një rrugë***.
3. Zgjidh **DELETE ROUTE**.

NAVIGIMI NË NJË RRUGË TË RUAJTUR

Përpara se të navigoni duke përdorur një rrugë të ruajtur, duhet të **krijoni një rrugë**.

1. Zgjidh **FIND-ROUTES**.
2. Zgjidh ***një rrugë***.
3. Zgjidh **GO**.

SHIKIMI I RRUGËS AKTIVE

1. Gjatë navigimit në një rrugë, zgjidh **ACTIVE ROUTE**.
2. Zgjidh një pikë në rrugë për të parë **detaje shitesë**.

NDALIMI I NAVIGIMIT

1. Selektto **FIND-Stop Navigation**.

KTHIMI MBRAPSHI I NJË RRUGE

1. Zgjidh **Route Planner**.
2. Zgjidh ***një rrugë***.
3. Zgjidh **REVERSE ROUTE**.

GJURMËT

Një gjurmë është një **regjistrim i lëvizjes së bërë**. Loget e gjurmës mbajnë informacion mbi pikat përgjatë rrugës së regjistruar, si koha, vendndodhja dhe lartësia për secilën pikë.

OPSIONET E GJURMËVE

Zgjidh **SETUP-TRACKS**.

Track Log: aktivizon ose çaktivizon regjistrimin e gjurmës.

Record Method: Vendos një metodë të regjistrimit të gjurmës.

Auto regjistrin gjurmën me një interval variabël për të optimizuar përfaqësimin e rrugës.

Recordin Interval: Përcakton intervalin e regjistrimit. Regjistrimi më frekuent pika krijon një gjurmë më të detajuar, por mbush loget shpejt.

Auto Archive: Vendos një metodë arkivimi automatike për të organizuar gjurmët. Gjurmët regjistrohen dhe pastrohen automatikisht.

Color: Ndryshon ngjyrën e vijës së gjurmës në hartë.

SHIKIMI I GJURMËS MOMENTALE

1. Nga menuja kryesore, zgjidh **TRACK MANAGER-CURRENT TRACK**.
2. Zgjidh *një opsion*.
 - zgjidh **SAVE TRACK** për të ruajtur gjurmën.
 - zgjidh **SAVE PORTION** për të zgjedhur një pjesë.

PASTRIMI I GJURMËS SË MOMENTIT

Zgjidh **TRACK MANAGER-CURRENT TRACK-CLEAR CURRENT TRACK**.

FSHIRJA E NJË GJURME

1. Zgjidh **TRACK MANAGER**.
2. Zgjidh *një gjurmë*.
3. Zgjidh **DELETE**.

NAVIGIMI NË NJË GJURMË TË RUAJTUR

Përpara se të mund të navigoni në një gjurmë të ruajtur, ju duhet të **ruani një gjurmë**.

1. Zgjidh **FIND-Tracks**.
2. Zgjidh një *gjurmë të ruajtur*.
3. Zgjidh **GO**.

PËRDORIMI I FAQEVE KRYESORE

Informacioni që ju duhet për përdorimin e pajisjes gjendet në menunë kryesore, harta, kompas, kompjuteri i udhëtimit, dhe lartësia.

Shtyp **PAGE** për të zgjedhur faqen kryesore aktive.

Menuja kryesore ju jep akses në ekranet e **setup** përfshirë pikat, gjurmët dhe rrugët. Nga ç'do faqe shtyp **MENU** *dy herë* për të hyrë në menunë kryesore.

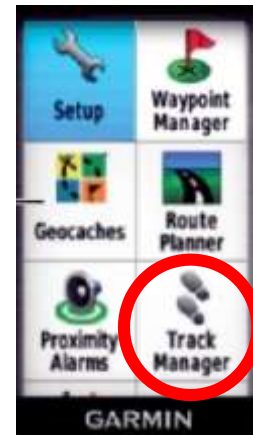
HARTA

Trekëndëshi përfaqëson vendodhjen tuaj në hartë. Ndërkohë që ju lëvizni, trekëndësi lëviz në hartë dhe lë një gjurmë. Simbolet dhe emrat e pikave shfaqen në hartë. Kur navigoni drejt një destinacioni, rruga juaj është shënuar me një vijë me ngjyrë në hartë.

NDRYSHIMI I ORIENTIMIT TË HARTËS

1. Nga harta, shtyp **MENU**
2. Zgjidh **SETUP MAP-ORIENTATION**
3. Zgjidh *një opsion*
 - zgjidh **NORTH UP** për të orientuar hartën drejt veriut.
 - zgjidh **TRACK UP** për të orientuar hartën sipas drejtimit të lëvizjes.
 - zgjidh **AUTOMOTIVE MODE** për të treguar një prespektivë të lëvizjes me mjet transporti me drejtimin e lëvizjes në krye.

MATJA E DISTANCËS NË HARTË

Mund të matni distancën midis dy vendndodhjeve.

1. Nga harta, zgjidhni ***një vendndodhje***.
2. Zgjidh ***MENU-MEASURE DISTANCE***.
3. Zvendos ***shënuesin*** në vendndodhjen tjetër në hartë.

OPSIONET E HARTËS

Zgjidh ***SETUP-MAP***.

Orientation: Modifikon orientimin e hartës në ekran.

Guidance Text: Vendos kur teksti i udhëzimit shfaqet në ekran.

Data Fields: Modifikon fushat e të dhënave të hartës, kompasit, kompjuterit të udhëtimit dhe informuesit të lartësisë.

Map information: Aktivizon ose çaktivizon hartat e vendosura në pajisje.

KOMPASI

Kur navigoni, ***trekëndëshi i kuq*** tregon destinacionin, pavarësisht nga drejtimi i lëvizjes që keni. Kur trekëndëshi tregon drejt kreut të faqes ju jeni duke ecur drejt destinacionit.

KALIBRIMI I KOMPASIT

Përpara se ju mund të kalibroni kompasin elektronik, duhet të jeni jashtë, larg objekteve që mund të influencojnë në fushën magnetike, si makinat, ndërtesat, ose linjat e tensionit.

Ju duhet të kalibroni kompasin pas udhëtimeve të gjata, ndryshimeve të temperaturës ose ndryshimit të baterive.

1. Nga kompas, zgjidh ***MENU***
2. Zgjidh ***CALIBRATE COMPASS-START***
3. Ndiq udhëzimet ***në ekran***.

KOMPJUTERI I UDHËTIMIT

Kompjuteri i udhëtimit tregon shpejtësinë e momentit, shpejtësinë mesatare, shpejtësinë maksimale, odometrin, dhe të dhëna të tjera statistikore të dobishme. Mund të modifikohet paraqitja dhe fushat e të dhënave.

OPSIONET E KOMPJUTERIT TË UDHËTIMIT

Nga kompjuteri i udhëtimit, shtyp ***MENU***

Big Numbers: Ndryshon madhësinë e numrave të shfaqur në faqe.

Change Dashboard: Ndryshon temën dhe informacionin e treguar në panel.

Reset: Risetoni të gjithë vlerat e kompjuterit në 0. Risetoni vlerat e udhëtimit përpara se të filloni një udhëtim.

INFORMUESI I LARTËSISË

Shënim: Ky option ekziston për GPSMAP 64s dhe 64st.

Ky option tregon ngritjen mbi distancën e përshkuar.

DËRGIMI DHE MARRJA E TË DHËNAVE WIRELESS

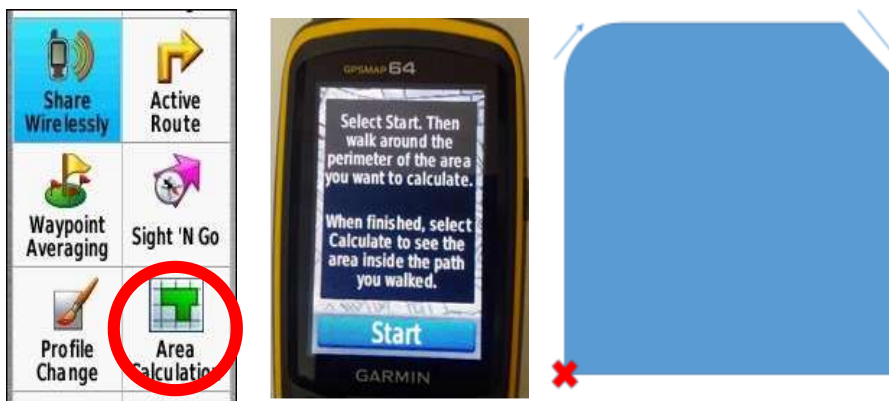
Përpara se të mund të dërgoni të dhëna, ju duhet të jeni jo më shumë se 3m lart një pajisjeje të ngjashme.

Pajisja juaj mund të shkëmbejë të dhëna me një pajisje tjetër të ngjashme (kompatibël) ose smartphone me anë të bluetooth ose ANT+. Ju mund të transferoni pika, rrugë, gjurmë, harta të kostumizuara, etj.

1. Zgjidh **SHARE WIRELESSLY**
2. Zgjidh **një opsion**
 - zgjidh **Send** dhe selekto tipin e të dhënave
 - zgjidh **RECEIVE** për të marrë të dhëna nga një pajisje tjetër
 - zgjidh **BASE CAMP MOBILE** për të lidhur pajisjen me aplikacionin **Base Camp** në një smartphone.
3. Ndiq **udhëzimet** në ekran.

KALKULIMI I SIPËRFAQES

1. Zhgjidh **AREA CALCULATION-START**
2. Ecni përgjatë **perimetrit** të sipërfaqes që doni të llogaritni.
3. Zgjidh **CALCULATE** kur të keni mbaruar.
4. Në ekran lexojme vlerën e matjes në njësinën e dëshiruar.

HAPAT QË DUHEN NDJEKUR PËR HEDHJEN E TË DHËNAVE

a. Formulari nr. 1, PATRULLIMI

Ky formular, i përgatitur në bashkëpunim me rangers-at, që do të kryejnë vëzhgime në zonat apo nënzonat e planifikuara, hidhet në database Access (sipas formularit nr.1), të instaluar në kompjuter, nga përgjegjësi i sektorit të Monitorimit të AdRZM.

The screenshot shows a Microsoft Access database window titled 'Patrullimi sipas planit te punes'. The interface includes a navigation pane on the left with a list of fields: 'Nr i stafit', 'Stafi i jashtëm', 'ID e patrullës', 'Emërtimi lokal i zonës', 'Emërtimi i zonës së mbrojtur', 'Rrethi', 'Mënyra e shërbimit', 'Kilometra', 'Shënime', 'Planifikimi GPS', and 'Realizimi GPS'. The main area displays a table with columns corresponding to these fields. The status bar at the bottom indicates 'Record: 11 of 2' and the system clock shows '12:35 PM 12/14/2016'.

FUSHAT:

- **AdRZM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendos emërtimin zyrtar të Administratës Rajonale të Zonës së Mbrojtur, të qarkut).
- **DATA (dita/muaji/viti):** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni datën e fillimit dhe përfundimit të partullimit), sipas planit të punës të rangers-it/at).
- **ORA** (Ora/minuta, 00-23:59): (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni orën e fillimit dhe përfundimit të partullimit).
- **ROJA MJEDISORE:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni emrin e rangers-ave).
- **NUMRI I STAFIT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni numrin e stafit që merr pjesë në Patrullim).
- **STAFI I JASHTËM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrat e stafit të jashtëm, institucionin apo dhe OJF që përfaqësojnë).
- **ZONA E MBROJTUR:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin zyrtar të ZM dhe kategoria IUCN).
- **EMRI POPULLOR I ZONËS:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrin me të cilin komuniteti e quan zonën apo nënzonën e patrullimit).
- **KOORDINATAT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni koordinatat nga GPS ose SmartPhoni, sipas sistemi koordinativ UTM, ku për Lindjen plotësohet me 6 shifra dhe për Veriun me 7 shifra).

- **INTENERARI I LËVIZJES:** (Kliko mbi dritaren dhe përshkruani me fjalë segmentin/rrugëtimin/shtegun ku do kalohet deri në destinacionin final).
- **MËNYRA E LËVIZJES:** (Kliko mbi dritaren dhe përshkruani mënyrat e lëvizjes së rangers-ave dhe të mjeteve që përdorin si: Makinë, Teleferik, Këmbë, Varkë, Kafshë, etj, duke vendosur kryqin/et në rrathët përkatës të formularit).
- **KILOMETËR:** (Përcaktoni distancat maksimale e lëvizjes së planifikuar në zyrë (duke e ndarë sipas mënyrës së lëvizjes), ose vendndodhjes së rangers-it deri në destinacionin final të patrullimi. Kjo do të llogaritet nëpërmjet programit (BaseCamp+harta topografike dhe e rrjetit rrugor) të instaluar në kompjuterin e përgjegjesit të monitorimit).
- **SHËNIME:** (Kliko mbi dritaren dhe përshkruani ngjarjet e veçanta të hasura gjatë patrullimit ose për rastet që duhet të keni informacion më tepër apo dhe sqarime plotësuese).
- **PLANIFIKIMI GPS:** (Përdoret programi Basecamp nga përgjegjësi i cili pasi ka llogaritur distancën në Km, e ruan këtë dokument me emrin përkatës dhe e kopjon në tabelë, tek fusha përkatëse në GPS, ruhet lokalisht edhe në servër).
- **REALIZIMI GPS:** (Është e dhëna e realizuar në terren sipas planifikimit. Ky dokument “document.gpx” shkarkohet nga GPS dhe ngarkohet në tabelën e datës përkatëse dhe bëhet përditësimi lokalisht në tabelë dhe servër. Njëkohësisht llogaritet distanca sipas mënyrës së lëvizjes. Brenda këtij dokumenti mundësohen të gjitha të dhënat e inventarizimit dhe monitorimit për të 5 protokollet e ditës së vëzhgimit.).

b. Formulari nr. 2, KONFLIKETET E FAUNËS SË EGËR

Ky formular, pas dorëzimit nga rangers-at, hidhet në database Access, të instaluar në kompjuter, nga përgjegjësi i sektorit të Monitorimit të AdRZM.

FUSHAT:

- **AdRZM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendos emërtimin zyrtar të Administratës Rajonale të Zonës së Mbrojtur, të qarkut).
- **DATA (dita/muaji/viti):** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni datën e fillimit dhe përfundimit të partullimit), sipas planit të punës të rangers-it/at).
- **ORA:** (Ora/minuta) (00-23:59) (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni orën e fillimit dhe përfundimit të partullimit.)
- **ROJA MJEDISORE:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni emrin e rangers-ave).
- **NUMRI I STAFIT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni numrin e stafit që merr pjesë në Patrullim).
- **STAFI I JASHTËM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrat e stafit të jashtëm, institucionin apo dhe OJF që përfaqësojnë).
- **ZONA E MBROJTUR:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin zyrtar të ZM dhe kategoria IUCN).
- **EMRI POPULLOR I ZONËS:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrin me të cilin komuniteti e quan zonën apo nënzonën e patrullimit).

- **KOORDINATAT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni koordinatat nga GPS ose SmartPhoni, sipas sistemi koordinativ UTM, ku për Lindjen plotësohet me 6 shifra dhe për Veriun me 7 shifra).
- **SPECIA:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin e species që ka shkaktuar dëmin).
- **KOHA E DËMIT:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm “ditën ose natën”).
- **VENDI I DËMIT:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm “brenda ZM ose jashtë ZM”, me GPS përcaktoni se ku ndodheni).
- **LLOJI I DËMIT:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm për tipet e dëmtimeve. Për dëmet e shkaktuara nga aktiviteti njerzor të kihet kujdes në zgjedhjen e saktë të opsionit dhe plotësimin e detajuar tek “Shënime”, po kështu edhe për rastet kur konstatohen se ka lloje të dëmtimeve jashtë listës i përshkruani ato tek fusha “shënime”. Gjithashtu, tek “Shënime”, përshkruani edhe ngjarjet e veçanta të hasura gjatë patrullimit ose për rastet që duhet të kenë informacion më tepër apo dhe sqarime plotësuese).
- **FOTO:** (Plotësohet duke kopjuar në brendësi të fushës foto dokumentuese të rastit konkret).

c. Formulari nr. 3, KAFSHË/SHPENDË TË VRARA/NGORDHURA

Ky formular, pas dorëzimit nga rangers-at, hidhet në database Access, të instaluar në kompjuter, nga përgjegjësi i sektorit të Monitorimit të AdRZM

FUSHAT:

- **AdRZM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendos emërtimin zyrtar të Administratës Rajonale të Zonës së Mbrojtur, të qarkut).
- **DATA (dita/muaji/viti):** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni datën e fillimit dhe përfundimit të partullimit), sipas planit të punës të rangers-it/at).
- **ORA:** (Ora/minuta) (00-23:59) (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni orën e fillimit dhe përfundimit të partullimit.)
- **ROJA MJEDISORE:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni emrin e rangers-ave).
- **NUMRI I STAFIT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni numrin e stafit që merr pjesë në Patrullim).
- **STAFI I JASHTËM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrat e stafit të jashtëm, institucionin apo dhe OJF që përfaqësojnë).
- **ZONA E MBROJTUR:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin zyrtar të ZM dhe kategoria IUCN).
- **EMRI POPULLOR I ZONËS:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrin me të cilin komuniteti e quan zonën apo nënzonën e patrullimit).
- **KOORDINATAT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni koordinatat nga GPS ose SmartPhoni, sipas sistemi koordinativ UTM, ku për Lindjen plotësohet me 6 shifra dhe për Veriun me 7 shifra).
- **EMËRTIMI:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet “emrin e kafshës apo shpendit të vrarë/ngordhur”).
- **STATUSI:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet statusin i species “objekt gjuetie ose e mbrojtur”).
- **KOHA E NGORDHJES:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm, duke gjykuar mbi fazën e dekompozimit të kufomës).

- **SHKAKU U NGORDHJES:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm për shkaku e ngordhjes “Natyror, Jo natyror, I papërcaktuar”).
- **MËNYRA E NGORDHJES:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm, duke gjykur mbi gjëndjen dhe shenjat në kufomën e kafshës/shpendit. Nëse nuk arrihet një përcaktim zgjidhet opsioni “i paditur”. Nëse rastet e konstatuara nuk janë të listuara i shkruani tek fusha “TJETËR”).
- **GJINIA:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm “Femër ose Mashkull”).
- **MOSHA E KUFOMËS:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm dhe vendosni vlerësimin e bërë mbi kufomën, për pjesët ose mbetje të tjera çka prej saj, kur është e mundur në lidheje me moshën).
- **PËRSHKRIMI:** (Plotësohet duke përdorur një përshkrim të rastit konkret në terren).
- **FOTO:** (Plotësohet duke kopjuar në brendësi të fushës foto dokumentuese të rastit konkret).

ç. Formulari nr. 4, AKTIVITETET E PALIGJSHME

Ky formular, pas dorëzimit nga rangers-at, hidhet në database Access, të instaluar në kompjuter, nga përgjegjësi i sektorit të Monitorimit të AdRZM.

FUSHAT:

- **AdRZM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendos emërtimin zyrtar të Administratës Rajonale të Zonës së Mbrojtur, të qarkut).
- **DATA (dita/muaji/viti):** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni datën e fillimit dhe përfundimit të partullimit), sipas planit të punës të rangers-it/at).

- **ORA:** (Ora/minuta) (00-23:59) (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni orën e fillimit dhe përfundimit të partullimit.)
- **ROJA MJEDISORE:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni emrin e rangers-ave).
- **NUMRI I STAFIT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni numrin e stafit që merr pjesë në Patrullim).
- **STAFI I JASHTËM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrat e stafit të jashtëm, institucionin apo dhe OJF që përfaqësojnë).
- **ZONA E MBROJTUR:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin zyrtar të ZM dhe kategoria IUCN).
- **EMRI POPULLOR I ZONËS:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrin me të cilin komuniteti e quan zonën apo nënzonën e patrullimit).
- **KOORDINATAT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni koordinatat nga GPS ose SmartPhoni, sipas sistemi koordinativ UTM, ku për Lindjen plotësohet me 6 shifra dhe për Veriun me 7 shifra).
- **VENDODHJA:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm “brenda ZM ose jashtë ZM”, sipas koordinatave të marra me GPS).
- **BURIMI I INFORMACIONIT:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet opsionin e përshtatshëm nga e kini siguruar informacioni për aktivitet e paligjshme sipas përcaktimeve “Komuniteti, Policia, Inspektorate të tjera, Burim tjetër”).
- **INFORMACION SHITESË:** (Plotësohet në vijim të fushës “burimi i informacionit”, duke dhënë shpjegime shitesë, ose duke shtuar një burim informacioni që nuk është parashikuar në opsionet e listuar).
- **LLOJET/EVIDENCA E AKTIVITIT TË PALIGJSHËM:** (Plotësohet duke zgjedhur një ose disa opsione të listuara, në përputhje me rastin konkret. Të kihet parasysh që opsionet të zgjidhen me kujdes që të pasqyrojnë sa më plotësisht rastin në fjalë).
- **SHËNIME:** (Përshkruhen ngjarjet e veçanta të hasura gjatë patrullimit ose për rastet që duhet të kenë informacion më tepër apo dhe sqarime plotësuese).
- **FOTO:** (Plotësohet duke kopjuar në brendësi të fushës foto dokumentuese të rastit konkret).

d. Formulari nr. 5, MONITORIMI I FAUNËS SË EGËR

Ky formular, pas dorëzimit nga rangers-at, hidhet në database Access, të instaluar në kompjuter, nga përgjegjësi i sektorit të Monitorimit të AdRZM

FUSHAT:

- **AdRZM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendos emërtimin zyrtar të Administratës Rajonale të Zonës së Mbrojtur, të qarkut).
- **DATA (dita/muaji/viti):** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni datën e fillimit dhe përfundimit të partullimit), sipas planit të punës të rangers-it/at).
- **ORA:** (Ora/minuta) (00-23:59) (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni orën e fillimit dhe përfundimit të partullimit.)
- **ROJA MJEDISORE:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni emrin e rangers-ave).

- **NUMRI I STAFIT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni numrin e stafit që merr pjesë në Patrullim).
- **STAFI I JASHTËM:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrat e stafit të jashtëm, institucionin apo dhe OJF që përfaqësojnë).
- **ZONA E MBROJTUR:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin zyrtar të ZM dhe kategoria IUCN).
- **EMRI POPULLOR I ZONËS:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni emrin me të cilin komuniteti e quan zonën apo nënzonën e patrullimit).
- **KOORDINATAT:** (Kliko mbi dritaren dhe vendosni koordinatat nga GPS ose SmartPhoni, sipas sistemi koordinativ UTM, ku për Lindjen plotësohet me 6 shifra dhe për Veriun me 7 shifra).
- **SPECIA:** (Kliko mbi dritaren dhe zgjidhni nga lista që shfaqet emrin e species dhe numri përkatës të tyre të inventarizuar).
- **IDENTIFIKIMI:** (Kliko mbi dritaren dhe nga lista që shfaqet zgjidhni mënyrat e identifikimit si “gjurmë, shënja, jashtëqitje, lekurë, etj”. Në raset kur nuk është e listuar ose ka edhe një element tjetër identifikues i përshkruani tek “shënime”).
- **SHËNIME:** (Përshkruhen ngjarjet e veçanta të hasura gjatë patrullimit ose për rastet që duhet të kenë informacion më tepër apo dhe sqarime plotësuese).
- **FOTO:** (Plotësohet duke kopjuar në brendësi të fushës foto dokumentuese të rastit konkret të fotografuar nga rangersat).

UDHËZIME PËR ANALIZIMIN, INTERPRETIMIN DHE RAPORTIMIN

Qëllimi i grumbullimit të të dhënave është përdorimi i tyre për planifikimin e aktiviteteve, planeve, strategjive apo politikave të veprimit, në mënyrë që këto të fundit të jenë të bazuara në fakte dhe të jenë sa më efektive në përmirësimin e gjendjes së popullatës së llojeve dhe habitateve. Për këtë arsye është e nevojshme që të dhënat e grumbulluara të përpunohen në nivele të ndryshme, në mënyrë që të përftohen shifrat sasiore të indikatorëve të gjendjes së popullatës së llojeve.

Hedhja e këtyre të dhënave në Database të SiMF mundëson se si është realizuar plani i patrullimit nga rangers-at, si janë plotësuar formularët përkatës dhe problemet me të cilat janë ndeshur patrullat. Përpunimi i të dhënave të kryhet në nivel shtegu/transekti; në nivel zone inventarizmit dhe në nivel qarku ose rajoni. Analiza e informacionit të grumbulluar tregon shtrirjen dhe vendndodhjen e patrullave të monitorimit, përcaktimin e efektivitetit të mbulimit të ruajtjes së zonës nga patrullat, dhe të nxjerrë në pah zonat që nuk janë mbuluar nga patrullat. Kjo ndihmon që përgjegjësi i patrullës të përmirësoj planifikimin e patrullimeve të ardhshme, të mund të llogarisë se cilat vende duhen patrulluar për të garantuar një mbullim e vrojtim sa më efektiv e më të mirë të zonës.

Sistemi i krijuar SiMF mundëson:

- (1) Regjistrimin e të dhënave në fushë dhe të dhënat dixhitale duhet të përpunohen plotësisht me njëra tjetrën; formularët janë hartuar të tillë që të dhënat të hidhen lehtësitë në sistemin SiMF;
- (2) Organizimin e një hyrje të vazhdueshme të të dhënave dhe mundësinë për të rivendosur opsione të rjea;
- (3) Përpunimin e menjehershëm të të dhënave, jo vetëm që është më pak i lodhshëm dhe me më pak gabime, por gjithashtu lejon korrigjimin e lehtë të gabimeve në formularët e terrenit;
- (4) Editimin e të dhënave vetëm nga administratori i sistemit;
- (5) Organizimin e raportimit dhe korrigjimin e gabimeve të mundshme, vetëm administratori i të dhënave duhet të bëjë korrigjimet e mundshme në sistemin qendror;
- (6) Krijon mbështetje periodike për të gjitha sistemet e të dhënave, organizon një arkivë, e cila përmban formularët origjinale të terrenit, dhe të gjitha të dhënat elektronike, analiza, raporte etj.

Vrojtimet e realizuara përgjatë ekspeditave të inventarizmit, të shënura në protokollin e terrenit për secilin lloj ose grup llojesh, transpozohen në një formë elektronike. Forma elektronike e protokollit të terrenit krijohet në programin kompjuterik “Access” apo “Microsoft Excel”. Ky program është pjesë e paketës bazë “Microsoft Office”, dhe mundëson të gjitha veprimet e nevojshme për ruajtjen dhe përpunimin e të dhënave. Format elektronike të protokollit të terrenit janë krijuar dhe janë të disponueshme për të gjithë inventarizuesit.

Administrator i sistemit të të dhënave është përgjegjës për hyrjen e të dhënave, për korrigjimet dhe për mbështetjen periodike. Nëse punojnë persona të ndryshëm në sistemin e

të dhënave, atëhere bëhen kopje të punës. Të dhënat e përftuara dhe informacioni i përdorur për vërtetim mund të përpilohet, të analizohet dhe të depozitohet në mënyra nga më të ndryshme. Më të shumtën e rasteve, grumbullimi dhe administrimi i të dhënave të vërtetimit është një proces përshtatës, dhe fillohet me pak informacion brenda një kohe të shkurtër.

Megjënese ky është një stad i hershëm, nuk përbën problem të ruash vijëmbësirë e të dhënave, por administrimi i njëpasnjëshëm dhe depozitimi i informacionit shpesh lihet pas dore. Është e rëndësishme të zhvillohet një sistem i qartë i të dhënave që në fazë të hershme dhe të rishikosh atë në mënyrë të përsëritur. Sidomos kur punohet me kamera kurth, sasia e informacionit (fotove) mund të bëhet me shpejtësi një stivë e madhe dhe mund të sjellë ngatërresa nëse nuk admistrohet në vazhdimësi.

Një tjetër pikë e rëndësishme, por shpesh e neglizhuar është dokumentacioni dhe arkivimi. Edhe pse vërtetimi duhet të jetë specifik dhe me shënjestër të qartë, gjatë vërtetimit praktik të popullsisë, grumbullohen shumë të dhëna të cilat do të bëhen më të vlefshme kur grumbullohen me kalimin e viteve.

Formularët e terrenit duhet të depozitohen të paktën për disa vjet. Ato më vonë mund të skanohen dhe të depozitohen si foto elektronike, i gjithë informacioni dixhital duhet të vendoset në mjete, ku mund të ruhen për një kohë të gjatë, si psh CD. Arkivi duhet të ndahet me hapsirë nga sistemi qendror dhe nga sistemet e të dhënave që janë në gjendje pune.

Instrumenti i rëndësishëm për të dhënat e analizave, përveç programeve standarte për bërjen e statistikave, të grafikeve, etj, është sistemi i të dhënave në GIS. Të gjitha të dhënat e monitorimit kanë një referencë gjeografike, dhe për të dhëna të tilla është më mirë të analizohen nëpërmjet sistemit të GIS-it. Përdorimi i këtyre instrumenteve nuk kërkon vetëm “hardware” apo “software” të përshtatshëm, por mbi të gjitha aftësi profesionale të operatorëve apo specialistët e GIS-it.

Kur të dhënat e monitorimit janë analizuar, ato kanë nevojë të interpretohen. Jo të gjitha gjetjet e formave të monitorimit janë të drejtpërdrejta, dhe jo të gjithë klientët rezultateve të monitorimit kanë të njëjtën aftësi për të lexuar statistikat dhe grafiket.

Raportimi është nevojshëm, por shpesh i neglizhuar. Duhet të raportohet nëse rezultatet e monitorimit janë të rëndësishme për të marrë vendime. Por përveç vendimmarrësit shumë njerëz janë të interesuar për rezultatet e monitorimit, mbi të gjithë ata që mbledhin dhe prodhojnë të dhëna. Duhet bërë kujdes që jo të gjitha palët e përfshira apo të interesuara (publiku, kontribuesit dhe vendimmarrësit) u nevojitet i njëjti informacion, dhe jo me të njëjtën urgjencë. Një nga mënyrat më të drejtpërdrejta për t’a bërë këtë është të përpilohet një raport “standard”. Ky raport i shpërndarë gjërisht mund të pasurohet nga njëra anë me një raport të veçantë shtesë për institucionet lokale e qendrore si dhe për vendimmarrësit; i cili mund të përgjithësohet nga ana tjetër, duke përpiluar një dokument të shkurtër dhe përmbledhës.

Organizimi dhe raportimi i të dhënave në nivel qarku, është një formë akoma edhe më e përmbledhur e të dhënave të inventarizimit. Raporti më i plotë i nevojitet, kryesisht institucioneve të qeverisjes qendrore, Ministrisë së Mjedisit, AKZM-së dhe institucioneve të tjera përkatëse, për të përpiluar raporte dhe për të patur një pasqyrë të gjendjes së popullatës së llojeve të ndryshëm në nivel kombëtar.

Databaza mundësonë përdoruesit të hartëzojnë lehtësisht informacionin, analizën e të dhënave, interpretimin dhe raportimin. Tërësia e këtyre informacioneve mundëson, drejtuesit e AdRZM-ve, dhe më pas ata të AKZM, për përgatitjen e raportit për secilën Zonë të Mbrojtur apo për zonat e tjera dhe në shkallë AdRZM (qarku); dhe tërësia e këtyre informacioneve të qarqeve mundëson përgatitjen e raportit në rang kombëtar, nga ana e AKZM.

RAPORTET PËR TË DHËNAT NË BASECAMP

Çfarë është softi SMART?

Smart është një software i cili përdoret nga stafi i monitorimit dhe menaxhimit të një zone të mbrojtur. Ky program ndihmon në organizimin e patrullave, mbledhjen e të dhënave për ekosistemin e zonës së mbrojtur dhe aktivitetin e gjallesave. Këto të dhanë mund të prpunohen brenda softit dhe të përdoren për gjenerimin dhe prezantimin e raporteve në bazë të kriterëve të kërkuara.

Shkarkimi i programit bëhet nga website zyrtar (<http://smartconservationtools.org>).

Skarkohet dosja nga seksioni Download i faqes. Ç’ekstraktohet në vëndin/dosjen nga ku do të ekzekutohet. Gjehet dokumenti i emërtuar SMART.exe. klikohet mbi të, me butonin e djathtë të mouse dhe zgjidhet opsioni ”Create a shortcut”. Kopjohet linku i shortcut “SMART.ink” në desktop dhe ekzekutohet me një double-click.

Çfarë ofron Basecamp

- Kapacitete të avancuara të printimit të hartave.
- Aftësi për të lexuar dhe përdorur hartat në pajisjet e lidhura.
- Shikim i hartës në 2d dhe 3d, jo më i kufizuar në orientimin North Up.
- Opsione individuale për ç’do rrugë.
- Suport për fotot e gjeoreferuara.
- Sinkronizim me shumë pajisje Garmin.
- Suport për imazhe saletitore BirdsEye.
- Akses direkt në shikimin e të dhënave GPS në Google Earth.
- Mudësi për të krijuar dhe importuar harta të personalizuar.
- Modeli i qëndrueshëm i databazës që lejon organizim fleksibël dhe intuitiv.

Në basecamp do të ruhen të gjitha të dhënat gjeografike, në lidhje me të 5 formularët e Sistemit të Monitorimit të Faunës së Egër (SiMF). Fig 1.

Nga të dhënat, e mbledhura në terren, të ndërtohet harta për punën e secilit roje mjedisore, për pjesët e modulit të monitorimit, matja e efencës së patrullimit, shpërndarja e 30 specieve, habitatet e specieve, kërcënimet në zona të caktura, etj.

Kjo mënyrë do të ofrojë një organizim më të mirë të patrullimit, monitorimit të specieve, hartëzimin e shtigjeve të zonës së mbrojtur apo dhe të zonave jashtë ZM, për të patur një kontroll eficient në të, etj. Të dhënat do të sinkronizohen në AKZM, për të bërë analiza të thelluara e të mëtejshme për dendësinë, popullatat, rreziqet, korridoret ekologjike etj.

Më poshtë japim dy shëmbuj për rezultatet që do të priten dhe do të shfaqen në Basecamp.

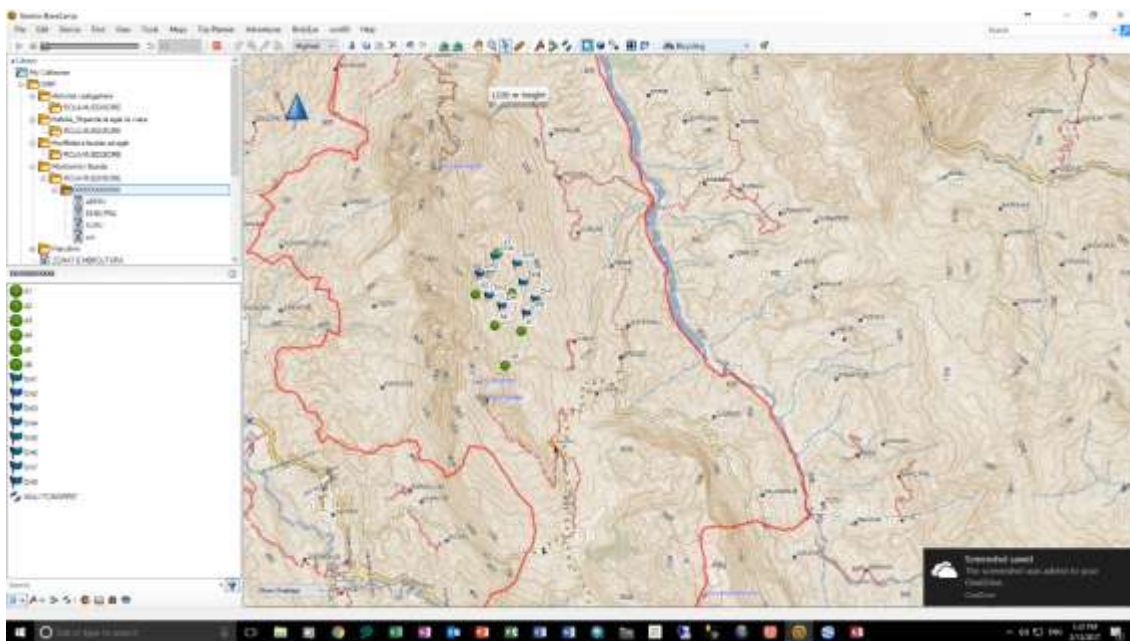
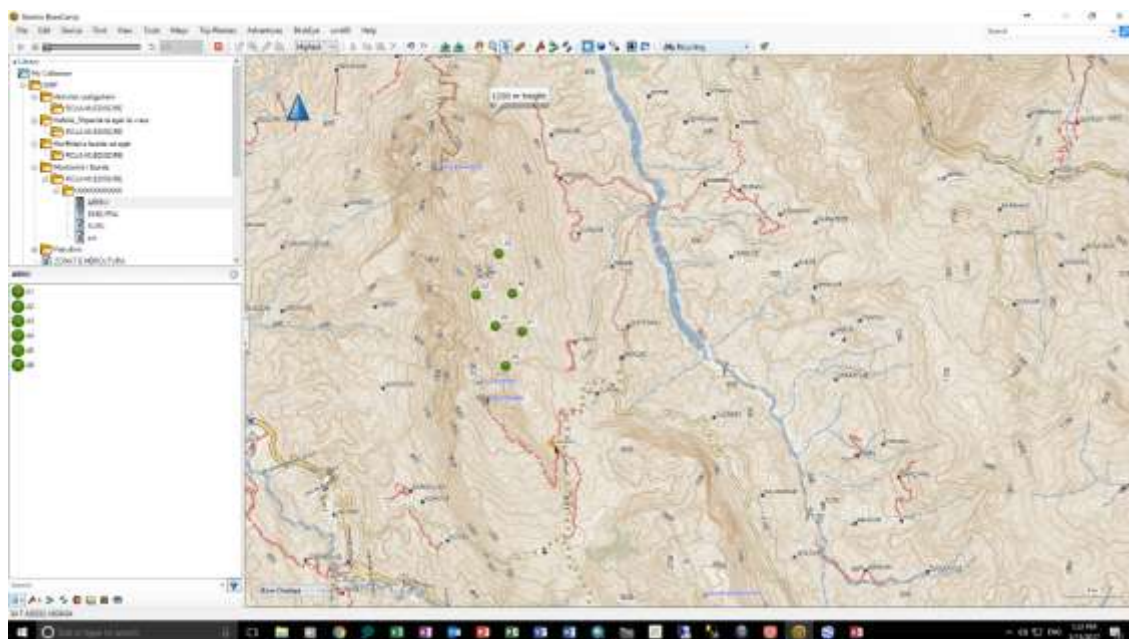

Fig.1

Shëbull: Shpërndarja e Arriut

inventari i faunës së egër : Database (Access 2007) - Microsoft Access

Formulë 1

ID	10
Emri i Vëllit	Fajton Myftiu, Gëzim Tarja, Gëzim Hoti
AVRUM	1
ID Patrullës	
Data	10-Nov-16
Orë	22:29
Emërtimi populor i zorrës	sherman
Emërtimi i zorrës	1
GPS L	413231
GPS U	4043271
qendra	8
Kufi i llojit	DHEB
Idruri llojit	Dëmtimi nga fytja për këp
Dëmtimi në	Tjetër
Qendër llojit	9
Qendër llojit	0

inventari i faunës së egër : Database (Access 2007) - Microsoft Access

Konfliktet e faunës së egër

Monday, February 13, 2017 11:22:34 AM

ID Patrullës	Emri	Data	Orë	Emërtimi populor i zorrës	Emërtimi i zorrës	GPS L	GPS U	qendra
	Fajton Myftiu, Gëzim Tarja, Gëzim Hoti	10-Nov-16	22:29	sherman	1	413231	4043271	8
AVRUM 1								
67	Shefqet Dajti, Gëzim Hoti	15-Feb-17	12:39	laguna	2	412514	420525	13
AVRUM 1								
8								

Page 1 of 1

